

สถาบันฯจัดประชุมวิชาการ

‘ปฏิรูปเพื่อสุขภาพ’

ยุทธศาสตร์ใหม่สู่การพัฒนาาระบบ

สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข เตรียมเปิดเวทีวิชาการเวทีใหม่ ระดมความคิดจากนักวิชาการ หลากสาขาทั้งในและต่างประเทศเข้าร่วม ในการประชุมวิชาการประจำปีครั้งแรก นายแพทย์สมศักดิ์ ชุณหรัศมิ์ ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข ได้เปิดเผยว่า สถาบันฯได้เตรียมจัดการประชุมวิชาการประจำปีขึ้น โดยจะจัดครั้งแรกระหว่างวันที่ 1-2 กุมภาพันธ์ ศกหน้า ในหัวข้อ “ปฏิรูปเพื่อสุขภาพ ยุทธศาสตร์ใหม่สู่การพัฒนาาระบบ”

การประชุมวิชาการดังกล่าวจะเป็นการรวมนักวิชาการจากหลายสาขา ทั้งในและต่างประเทศ มาร่วมกันถ่ายทอดความรู้ ความคิดเห็น และประสบการณ์ ของตน ภายใต้หัวข้อการอภิปรายที่ได้กำหนดไว้ดังต่อไปนี้ คือ

การอภิปรายเรื่อง “ระบบสาธารณสุขเพื่อสุขภาพในอุดมคติ” โดยเลขาธิการสำนักงานพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ปลัดทบวงมหาวิทยาลัย ปลัดกระทรวงการคลัง โดยมี ดร.เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง เป็นผู้ดำเนินรายการ การอภิปรายหัวข้อ “การสร้าง

ประชาสังคมเพื่อสุขภาพ” นพ.สุวิทย์ วิบุลผลประเสริฐเป็นผู้นำเสนอภาพรวม Rhonda Galbally จาก VicHealth มาถ่ายทอดประสบการณ์ในประเทศออสเตรเลีย Annette Stark แห่ง IDRC เสนอประสบการณ์ของประเทศแคนาดา พร้อมด้วยทัศนะของ อ.ธีรยุทธ บุญมี รศ.ดร.เอนก เหล่าธรรมทัศน์

“การสร้างหลักประกันด้านสุขภาพสำหรับประเทศไทย” มีนพ.วิโรจน์ ตั้งเจริญเสถียร เป็นผู้นำเสนอ และมีการเสนอองค์ความรู้จากประเทศอังกฤษ โดย Prof. Dr. Anne Mills แห่ง London School of London Hygiene and Tropical Medicine พร้อมด้วยแนวคิดในการสร้างหลักประกันสุขภาพของประเทศสิงคโปร์ โดย Dr. Phua Kai Hong จาก National University of Singapore และทัศนะจากศ.ดร.เทียนฉาย กีระนันทน์

ศ.นพ.จิตร สิทธิอมร จะนำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับ “การใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสมเพื่อสุขภาพ” พร้อมด้วยทัศนะของฝ่ายต่างๆ เพื่อหาข้อเสนอแนะที่จะนำไปสู่การใช้เทคโนโลยีทางการแพทย์และสาธารณสุขอย่างเหมาะสม

ในทุกระดับที่เกี่ยวข้อง

และสุดท้ายเป็นการบรรยายพิเศษ “ปฏิรูประบบเพื่อสุขภาพ” โดย ศ.นพ.ประเวศ วะสี

การประชุมวิชาการดังกล่าว จะจัดขึ้น ณ ห้องแกรนด์บอลรูม โรงแรมรอยัลลอร์ดคิด เซอรادتัน ระหว่างวันพฤหัสบดีที่ 1 - วันศุกร์ที่ 2 กุมภาพันธ์ 2539 โดยได้กำหนดค่าลงทะเบียนล่วงหน้าสำหรับผู้ที่มีศรัทธาในวันที่ 15 มกราคม 2539 ไว้คนละ 1,500 บาท (รวมอาหารว่างและอาหารกลางวันทั้งสองวัน) ส่วนผู้ที่สมัครหลังจากนั้น ค่าลงทะเบียนคนละ 2,000 บาท ทั้งนี้ ข้าราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ สามารถขออนุมัติเบิกจ่ายค่าลงทะเบียนได้จากต้นสังกัด

ผู้ที่สนใจจะเข้าร่วมการประชุมวิชาการ “ปฏิรูปเพื่อสุขภาพ ยุทธศาสตร์ใหม่สู่การพัฒนาาระบบ” สามารถสมัครหรือสอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่ นส.ดวงพร เสงบุญพันธ์ สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข โทร. 5890023-4

ดูแลสุขภาพโดยชุมชน ได้อย่างไร*

โดย ศ.นพ.ประเวศ วะสี

คำ

ว่า “สุขภาพ” คือสุขภาพทั้งทางกาย ทางใจ และทางสังคม หมายถึง complete physical

well being, complete mental well being และ social well being ความหมายนี้เป็นสิ่งที่ท้าทายสติปัญญาของเรา ถ้าเรามีสติ ใคร่ครวญ และตั้งคำถาม โดยไม่ยึดติดกับสิ่งที่กำลังทำอยู่ ว่าถูกแล้ว ดีแล้ว จะทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ และจะเข้าใจว่าสุขภาพเกี่ยวข้องกับเชื่อมโยงกับเรื่องอื่นๆ ทั้งหมด ทั้งเศรษฐกิจ จิตใจ สิ่งแวดล้อม การเมือง

สังคมในปัจจุบันมีปัญหามากมาย เช่น ความยากจน ความแตกต่างทางรายได้ที่ต่างกว้างขึ้นทั้งในประเทศไทยและทั่วโลก ในโลกปัจจุบันนี้ คนจนร้อยละ 20 ซึ่งหมายถึงคนจำนวนพันกว่าล้านคน เป็นเจ้าของรายได้เพียงร้อยละ 1.56 เท่านั้น ในประเทศไทย คนจนร้อยละ 20 เคยเป็นเจ้าของรายได้ร้อยละ 6 ในปีพ.ศ. 2518 มาถึงปีพ.ศ. 2538 เหลือรายได้เพียงร้อยละ 3.5 และจะลดลงไปอีกจนเหลือร้อยละ 3 ช่องว่างที่ห่างกว้างขึ้นส่งผลต่อปัญหาจิตใจ สังคม สิ่งแวดล้อม การเมือง โดยเฉพาะในทางการเมืองจะมองเห็นภาวะวิกฤติได้ชัดเจน คนชนบทกับคนในเมืองห่างกันมาก คนชนบทยากจนและอยู่ในระบบอุปถัมภ์ เขาก็จะเลือกผู้แทนอย่างที่เขาเลือก คนในเมืองอยากให้เขาเลือกอย่างอื่นเขาก็ไม่เลือก เพราะเขาจนและเขาอยู่ในระบบอุปถัมภ์ กลายเป็นปัญหาขัดแย้งทางการเมืองว่าขณะนี้คนในชนบทเป็นผู้ตั้งรัฐบาล แต่คนในเมืองเป็นผู้ล้มรัฐบาล และจะเป็นอย่างไรไป

เรื่อยเพราะคนในเมืองมีข้อมูลมากกว่า การซื้อขายเสียงเป็นไปได้น้อยกว่า มีความตื่นตัวทางการเมืองมากกว่า แต่มีเสียงน้อยกว่า

ในทางสังคมก็มีวิกฤติการณ์ คำหนึ่งที่ใช้กันมากก็คือคำว่า ความแตกสลายทางสังคม (social disintegration) ประกอบด้วย ความแตกสลายในครอบครัว ในชุมชน และอื่นๆ มากมาย ก่อให้เกิดปัญหาอาชญากรรม การฆ่าตัวตาย ฆ่าผู้อื่นตาย ยาเสพติด ความรุนแรง ความว่าเหว เหล่านี้ล้วนเป็นวิกฤติการณ์ทางสังคม และกระทบต่อสุขภาพ เพราะสุขภาพนั้นหมายถึงความถึงทั้งทางกาย ทางใจ และทางสังคม เมื่อสังคมวิกฤติ สุขภาพก็วิกฤติด้วย เพราะสุขภาพเกี่ยวข้องกับความเป็นไปในสังคม

ที่พูดกันมากขณะนี้ในเรื่องการพัฒนา เขาบอกว่าต้องเปลี่ยนกระบวนทัศน์ (paradigm) คือวิธีคิดทั้งหมดต้องเปลี่ยนใหม่ ที่เกิดขึ้นแล้วในประเทศไทยก็คือแนวคิดในการพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 เดิมเคยเอาเศรษฐกิจเป็นตัวตั้งมา 7 แผน ก็เปลี่ยนเอาคนเป็นตัวตั้ง ไม่ใช่เอาเศรษฐกิจไม่มีความสำคัญ แต่เศรษฐกิจเป็นเพียงเฉพาะส่วน การเอาคนเป็นตัวตั้งจะทำให้คิดได้ครบ ทั้งเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม สังคม วัฒนธรรม การเมือง โดยมีคนเป็นตัวเชื่อม คนเป็นศูนย์กลาง ในเรื่องของสุขภาพก็เช่นเดียวกัน ถ้าเราคิดทางการแพทย์อย่าง

เดียว คิดเรื่องสุขภาพแยกส่วนออกมาเราก็จะไปมุ่งเรื่องหมอเรื่องยา หรือหนักเข้าก็เป็นเรื่องของเทคโนโลยี ซึ่งเป็นเรื่องที่ต้องเสียเงินมากมายไปซื้อมา เพราะฉะนั้นเราต้องพยายามคิดแบบเชื่อมโยง มองแบบองค์รวม (holistic) วิธีคิดแบบพุทธก็คิดแบบนี้ คือ เชื่อมโยงกันทั้งหมด ไม่คิดแบบแยกส่วน เมื่อเอาคนเป็นตัวตั้ง ก็ต้องคิดเชื่อมโยงไปถึงครอบครัว ชุมชน และที่คำว่า ‘ชุมชน’ นี้ น่าจะเป็นจุดแตกหัก เพราะลำพังคนๆเดียว ครอบครัวเดียว ไม่มีพลังพอที่จะเผชิญกับกระแสต่างๆ ที่มากระแทก จุดสำคัญคือการส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน ประเด็นนี้ต้องคิดกันให้ชัดเจน

การนำความรู้ไปให้ไม่ใช่กระบวนการ

ทางปัญญา จุดสำคัญคือต้องให้

คนในชุมชนรวมตัวกันได้

มีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน

เป็นการเรียนรู้แบบมีปฏิสัมพันธ์

การเรียนรู้ต้องประกอบด้วย การลงมือ

กระทำจริง ต้องเผชิญกับความยาก

เพราะฉะนั้นต้องให้ประชาชน

รวมตัวกัน มีการเรียนรู้ในการกระทำ

*เรียบเรียงจากคำบรรยาย ในการประชุมเรื่อง “มิติใหม่ของการพัฒนาสุขภาพโดยชุมชน” วันที่ 7 ตุลาคม 2538 ณ โรงแรมรอยัลริเวอร์

ไม่เช่นนั้นก็จะเป็นการเอาเทคนิคเอาความรู้ไปให้ชุมชนเท่านั้น ซึ่งเป็นสิ่งที่ทำกันมาแล้วห้าสิบปีก็ยังไม่สำเร็จ การนำความรู้ไปให้ไม่ใช่กระบวนการทางปัญญา จุดสำคัญคือต้องให้คนในชุมชนรวมตัวกันได้ มีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน เป็นการเรียนรู้แบบมีปฏิสัมพันธ์ มีใช้แบบท่องจำในระบบการศึกษาของเรา ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่อ่อนแอ การเรียนรู้ต้องประกอบด้วย การลงมือกระทำจริง ต้องเผชิญกับความยาก เพราะฉะนั้นต้องให้ประชาชนรวมตัวกัน มีการเรียนรู้ในการกระทำ interactive learning through action จะเป็นกุญแจสำคัญที่ทำให้เกิดปัญหาที่เพียงพอต่อความยากของปัญหา

การพัฒนาที่ล้มเหลวทั่วโลกในช่วงสี่ทศวรรษ เป็นเพราะคนคิดว่าเรียนจนมีความรู้แล้วก็นำความรู้นั้นไปใช้แต่ก็ไม่สำเร็จ เพราะสภาพสังคมนั้นมันก็ยังสลับซับซ้อน จำเป็นต้องปรับความรู้ให้เป็นการเรียนรู้ เนื่องจากสิ่งต่างๆ มีการเปลี่ยนแปลงเร็วมาก การเรียนรู้จะทำให้เรารู้สภาพการเปลี่ยนแปลง โรเบิร์ต แซมเบอร์ ชาวอังกฤษซึ่งศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนา มาถึงกับเขียนเอาไว้ว่า “คนที่จะไปทำการพัฒนาน่าจะไปให้นักจิตวิทยาปรึกษาเสียก่อน รักษาให้รู้จักอ่อนน้อมถ่อมตนก่อน” คือถ้าเราไปแบบคิดว่าจะไปช่วยเขาประสบความสำเร็จจากทั่วโลกบอกเลยว่าควรไปหานักจิตวิทยาปรึกษาจิตให้เกิดการถ่อมตน เพื่อจะได้เรียนรู้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็ทรงรับสั่งว่า “เวลาเข้าไปในหมู่บ้าน ให้ปิดปากให้มาก ให้เปิดหูให้มาก ไม่อย่างนั้นเราจะไม่ได้ยินคนอื่น ไม่ได้เรียนรู้จากคนอื่น” นี่คือนโยบายที่ต้องตั้งต้นจากจุดนี้ การไปเพื่อเรียนรู้ เราจะได้เห็น ได้เข้าใจอะไรมากมาย

ความเป็นชุมชนนั้น หมายถึงคนจำนวนหนึ่ง มีวัตถุประสงค์ร่วมกัน มีความเอื้ออาทรต่อกัน มีการติดต่อกัน ภาษาอังกฤษใช้คำว่า community และ community ต้องมี communicate ถ้าไม่มีก็ไม่ใช่ community แม้ว่าบ้านจะ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงรับสั่งว่า “เวลาเข้าไปในหมู่บ้าน ให้ปิดปากให้มาก ให้เปิดหูให้มาก ไม่อย่างนั้นเราจะไม่ได้ยินคนอื่น ไม่ได้เรียนรู้จากคนอื่น” นี่คือนโยบายที่ต้องตั้งต้นจากจุดนี้ การไปเพื่อเรียนรู้ เราจะได้เห็น ได้เข้าใจอะไรมากมาย

อยู่ติดกัน การมี communicate เป็นการเรียนรู้ร่วมกัน หรือมีการรวมตัวกันก็มีการติดต่อสื่อสาร เพื่อเรียนรู้ร่วมกันในการกระทำ ถ้าไม่เรียนรู้ร่วมกันระบบก็ไม่มีปัญหาพอ ตัวระบบต้องมีปัญญาของระบบ เป็น collective wisdom ที่มีปริมาณพอที่จะเคลื่อนระบบไปได้ ในการเรียนรู้ร่วมกัน ต้องมีความรัก มีการจัดการ การจัดการนี้สำคัญ ทำให้เกิดพลังร่วม เกิดองค์กร การจัดการคือการจัดการที่เพิ่มพลัง ในภาคธุรกิจเขาจะมีการจัดการองค์กรเป็นห้างหุ้นส่วนเป็นบริษัท มีหอการค้า มีสมาคม มีสภาอุตสาหกรรม แต่ชาวบ้านต่างคนต่างอยู่ ไม่มีการจัดการ องค์กร ไม่มีพลัง ถ้าส่งเสริมให้มีการรวมตัวกันก็จะมีพลังรวมตัวกันเพื่อเรียนรู้ เพื่อพึ่งตนเอง เพื่อแก้ปัญหาเศรษฐกิจจิตใจ สิ่งแวดล้อม ทุกอย่างพร้อมกันไป

จากการศึกษาวิจัยทั่วโลกพบว่า สิ่งนี้คือกุญแจสำคัญในการแก้ปัญหาทุกชนิด แก้ปัญหาความยากจนได้อย่างรวดเร็ว เมื่อมีการรวมตัวกันวิเคราะห์ปัญหา ความเป็นชุมชน ความเข้มแข็งของชุมชนจะสามารถแก้ปัญหาต่างๆ ได้ เช่นที่อำเภอเสียว จังหวัดตรัง คนมาทำลายป่าชายเลนชาวบ้านก็ลำบากมาก ยากจน เพราะป่าชายเลนกับชาวบ้านนี้สัมพันธ์กัน ไปทำลายป่าชายเลน กุ้ง ปู ปลา ก็ไม่มีที่อยู่ หรือว่ามีเรือประมงขนาดใหญ่มาลากอวน เอาหญ้าทะเลไปด้วย ปู ปลา ก็ไม่มีที่อยู่ ตอนนี้อยู่แล้ว เพราะเขาพร้อมตัวกัน แล้วรักษาป่าชายเลนไว้ ที่เชียงใหม่ อำเภอดอยสะเก็ดมีกรมป่าไม้ไปทำวิจัยอยู่หลายปี ก็บอกว่าไม่มีวิธีอื่นที่จะรักษาป่าไม้ไว้ได้นอกจากส่งเสริมให้ชาวบ้านรวมตัวกันรักษาป่า เพราะฉะนั้นความเป็นชุมชน มันเป็น

ภูมิคุ้มกันของสังคม เหมือนร่างกายเรา ที่มีภูมิคุ้มกันห้ามเชื้อโรคไม่ให้เข้าไป สังคมมีเชื้อโรคเยอะ ถ้าสังคมไม่มีภูมิคุ้มกัน ก็จะระบาด กลายเป็นปัญหามากมาย

สำหรับเรื่องความเจ็บไข้ได้ป่วย ความเป็นชุมชนเกี่ยวข้องด้วยอย่างสำคัญหลายด้าน ความเป็นชุมชนเป็นสุขภาพในตัว เนื่องจากเวลาเกิดความ เป็นชุมชนขึ้นคนจะมีความสุข เพราะถ้าสังเกตจากคำนิยามความเป็นชุมชนที่กล่าวมาแล้ว มีคนจำนวนหนึ่ง มีความเอื้ออาทรกัน มีวัตถุประสงค์ร่วมกัน ดังนั้นความเป็นชุมชนที่เกิดขึ้น ทำให้ความเห็นแก่ตัวลดลง และการช่วยเหลือเจือจุนกันทำให้คนมีความสุข ชุมชนจะสามารถช่วยเหลือเจือจุนกัน อย่างเรื่องเอดส์ เราก็รู้แล้ว เราไม่มีทางรับมือได้นอกจากชุมชนจะเข้มแข็ง ชุมชนจะช่วยดูว่าลูกหลานเราเป็นอย่างไรมีพฤติกรรมอย่างไร ทำอย่างไรจึงจะไม่ติดเอดส์ และคนที่ติดแล้วชุมชนจะช่วยกันดูแล อย่างไรก็ตาม ชุมชนช่วยดูและดีกว่าให้ผู้ติดเชื้อไปอยู่โรงพยาบาล ซึ่งหมอก็รับมือไม่ไหว ไหนยังจะมีคนใช้อื่นๆอีก ฉะนั้นถ้าทางสาธารณสุขส่งเสริมให้ชุมชนเข้มแข็ง ตัวเองก็ดีขึ้น ทุกอย่างจะได้ไม่มาลงที่โรงพยาบาลของรัฐ

แต่ปัญหาหนึ่งที่กระทรวงสาธารณสุขยังดีไม่แตกคือ เรื่องการประกันสุขภาพสำหรับคนจนจะทำอย่างไร ผมเคยไปประชุมกับชุมชนที่สงขลา ที่นั่นครูเข้าไปส่งเสริมความเป็นชุมชน มีกองทุนของชุมชนเกิดขึ้น กองทุนชุมชนที่ศรีวิชัยมีเกือบ 20 ล้านบาท บางชุมชนมี 7-8 ล้านบาท มีอยู่ชุมชนหนึ่งมี 33 ล้านบาท คือที่คลองเปื่อย

ที่สงขลา ครูเข้าไปส่งเสริมความเป็นชุมชน มีกองทุนของชุมชนเกิดขึ้น กองทุนชุมชนที่ศรีวังมีเกือบ

20 ล้านบาท บางชุมชนมี 7-8 ล้านบาท มีอยู่ชุมชนหนึ่งมี 33 ล้านบาท คือที่คลองเปยะ อำเภอจะนะ

ขณะนี้กองทุนจ่ายให้ร้อยละ 40 ของค่าใช้จ่ายถ้ามีใครป่วย ปีหน้าจะจ่ายร้อยละ 50 อีกปีจะจ่ายร้อยละ 60

และหลังจากนั้นจะจ่ายร้อยละ 100 สำหรับสมาชิกทุกคนที่เจ็บป่วย จุดนี้น่าจะเป็นคำตอบสำหรับกระทรวง

สาธารณสุขในเรื่องการประกันสุขภาพสำหรับคนจน

อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา ครูชก ยอด-แก้ว เป็นคนส่งเสริมเรื่องกลุ่มออมทรัพย์ บอกว่าขณะนี้กองทุนจะจ่ายให้ร้อยละ 40 ของค่าใช้จ่ายถ้ามีใครป่วย ปีหน้าจะจ่ายร้อยละ 50 อีกปีจะจ่ายร้อยละ 60 และหลังจากนั้นจะจ่าย ร้อยละ 100 สำหรับสมาชิกทุกคนที่เจ็บป่วย จุดนี้น่าจะเป็นคำตอบสำหรับกระทรวงฯ เพราะเราไม่มีเงินมากพอที่จะไปแจกชาวบ้าน แต่ถ้าไปส่งเสริมให้เขามีความเข้มแข็ง ออมทรัพย์ได้ มีอาชีพได้ ไม่ช้าเขาก็จะพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจได้ พอเขาเข้มแข็งแล้ว เศรษฐกิจเขาดีขึ้น เขามีกองทุน เขาทำอะไรได้เองตั้งเยอะ กองทุนที่ปักชได้ เขายังมีเงินไปสนับสนุนการศึกษาของเด็กๆ ด้วย แล้วสุขภาพก็จะตามมาเอง เพราะฉะนั้นเวลาที่เราเข้าไปอย่าเข้าไปแบบแยกส่วน เอาเฉพาะส่วนของตัว เป็นการทำงานแบบราชการ บูรณาการหมดเลย จะสร้างสัมพันธ์ทั่วประเทศ ชาวบ้านก็บอกว่า “เรื่องนี้ไม่ต้องมาเคี้ยวเชิญผมหรอก วันหลังผมมีเงินผมจะสร้างแบบปิดทองเลย ปัญหาของผมตอนนี้เป็นเรื่องเขาเข้าไม่เข้าออก คือไม่มีจะกิน” ดังนั้นต้องให้ชาวบ้านเขาคิดเองว่าอะไรสำคัญ อะไรที่ขาดแล้วเริ่มจากสิ่งนั้น

ความเป็นชุมชน การที่คนมารวมมือกันทำอะไรต่างๆ ไม่ได้มีแต่ความสัมพันธ์แนวตั้งเท่านั้น เพราะที่ไหนมีความสัมพันธ์แนวตั้งมาก ที่นั้นจะเสียศีลธรรม ขาดความสุข การสร้างความสัมพันธ์ทางราบจึงจะทำให้คนมีความสุข ผมมีข้อเสนอแนะในเรื่องการดูแลสุขภาพโดยชุมชน 5 ข้อคือ

1. สร้างเครือข่ายสาธารณสุข

ชุมชน ไม่ว่าจะเป็นใคร อยู่ที่ไหน เป็นหมอ เป็นพยาบาล เกษีกร ทันตแพทย์ นักสาธารณสุขอื่นๆ เหล่านี้เป็นสิ่งสมมติ ต้องเข้าถึงสังคมที่ลึกกว่านี้ คือ เราเป็นคน ซึ่งมีจิตวิญญาณ

ความเอื้ออาทรแล้วนำสิ่งนั้นมาเป็นพลัง เป็นความเชื่อมโยง จะทำให้เราหาทางออกได้ อย่ารอระบบราชการซึ่งเป็นความสัมพันธ์แนวตั้ง เราไม่ได้ปฏิเสธความสัมพันธ์ดังกล่าว แต่เราต้องจัดความสัมพันธ์ทางขวางด้วย และให้มันสอดคล้องกัน เหมือนกับการทอดผ้ามีทั้งเส้นตั้งเส้นขวางถักกันอยู่

2. พยายามสร้างความเข้าใจ และพยายามเรียนรู้ ทั้งทางปฏิบัติและทฤษฎี เพราะเราอ่านหนังสือได้ พยายามค้นคว้า ทางทฤษฎี ช่วยกันดูให้หมดทั่วโลกว่าตอนนี้มีความรู้อะไร จะพัฒนาไปอีกได้อย่างไร ช่วยกันเรียนรู้ เอาความรู้ทั้งโลกมาบวกกับประสบการณ์ของเรา แล้วนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์

3. ส่งเสริมและสนับสนุนงานชุมชน เพราะสาธารณสุขเป็นระบบใหญ่ ถ้าสนใจเรื่องนี้แล้วไปสนับสนุนงานชุมชน ชุมชนก็จะเข้มแข็งเร็ว การสนับสนุนมีหลายวิธี เช่น โดยการให้กำลังใจ ถ้าเราเข้าใจและมีจิตใจร่วมกับเขา ทำให้เขามีกำลังใจมากขึ้น สนับสนุนทางด้านทรัพยากร เพราะในระบบสาธารณสุขมีทรัพยากรเยอะ ถ้ามีวิธีใดที่จะเอาทรัพยากรไปหนุนความเข้มแข็งของชุมชน

ได้ก็ควรทำ หรือในด้านการฝึกอบรม พยายามเชื่อมโยงว่าในจังหวัดมีใครฝึกอบรมเรื่องอะไรได้บ้าง

4. พยายามประสานให้หน่วยงานอื่นๆ เข้ามาสนใจเรื่องชุมชน เพราะทางสาธารณสุขมีผู้คนนับถือ มีบารมี หมอสามารถเชื่อมโยงเรื่องต่างๆ เพื่อชุมชนได้

5. ต้องมีข้อเสนอเชิงนโยบาย เป็นข้อเสนอสู่สาธารณะ อาจจะเป็นหนังสือ พาคนไปดูงาน เรื่องสื่อต้องให้ความสำคัญ เพราะทางสื่อมวลชนยังมีความรู้ในเรื่องชุมชนต้องพาเขาไปดู ให้เขาได้ร่วมออกความคิดเห็น แล้วข่าวสารข้อมูลก็จะออกไป เวลาเราพูดถึงข้อเสนอ เชิงนโยบายหรือข้อเสนอทางการเมือง เรามักจะนึกว่าต้องไปอ้อนวอน นักการเมือง แต่ของฝรั่งไม่ใช่ เขาได้ความรู้แล้วเขาเสนอต่อประชาชน ประชาชนจะเป็นผู้กระตุ้นผู้กำหนดนโยบายอีกที เพราะฉะนั้นต้องนึกถึงสาธารณะด้วย อะไรเป็นความรู้ สาธารณะแล้วมันจะคงอยู่ อะไรที่ไปให้ผู้บริหาร พอเปลี่ยนคนใหม่มาก็ไม่รู้แล้ว เมื่อเราทำงานแล้ว ต้องพยายามสร้างความรู้ที่ให้กับสังคม

การผ่าตัดวิถีชีวิต

ชุมชนชนบท

โดย นพ.อนุวัฒน์ ศุภขัติกุล

เมื่อวันที่ 14-15 พฤศจิกายนที่ผ่านมา คณะทำงานวิชาการ สนับสนุนการประสานนโยบายระบบบริหารและบริการสาธารณสุข, ผู้บริหารระดับสูงของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, ศูนย์เวชศาสตร์ชุมชน คณะแพทยศาสตร์ รพ.รามธิบดี และนักวิชาการจากสถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข ได้มีโอกาสไปดูงานการพัฒนาชุมชนชนบทอย่างยั่งยืนที่โรงเรียนชุมชนอีสาน อ.สตึก และไปเยี่ยมชมโครงการเด็กชักกั้น อ.ลำปลายมาศ จ.บุรีรัมย์ โดยมีครูบาสุทธินันท์ ปรัชญาพณิช ครูบาคำเดือน ภาชี และครูบาศวย สร้อยสระกลาง เป็นผู้กระแทะความคิดใส่บ่อพักความรู้

นอกเหนือจากจะได้บรรยายภาคของความสุขจากธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมซึ่งพื้นตัวขึ้นมาจากที่ดินแห้งแล้ง ด้วยน้ำมือครูบาสุทธินันท์แล้ว ยังได้เรียนรู้วิธีการคิด การต่อสู้กับปัญหา ปรัชญาในการเรียนรู้และการทำงาน ซึ่งสรุปจากชีวิตจริงของคนชนบทที่น่าสนใจ

โจทย์ของสังคมที่สำคัญคือ ทำอย่างไร समाชิกจึงจะมีความสุข การพัฒนาโดยไม่คำนึงถึงสภาพแวดล้อมและชีวิตส่งผลให้เกิดปัญหาเพิ่มขึ้น ทำให้ชนบทที่เคยอยู่อย่างสุขสบายมาเป็นเวลานานต้องล้มละลายภายใน 30 ปีที่ผ่านมา คนเก่งออกจากชนบทไปอยู่ในสภาพแวดล้อมในเมืองที่เร็วกว่า เหลือแต่คนแก่และคนไม่เก่งอยู่ในหมู่บ้าน (คล้ายสมองไหลในระบบราชการ แต่ยังมีที่ระบบราชการยังมี

คนดีและคนเก่งหลงเหลืออยู่ไม่น้อย เพียงแต่อาจจะไม่ได้ใช้ศักยภาพที่มีอยู่อย่างเต็มที่)

เมื่อถึงวิกฤติ คนชนบทต้องดิ้นรนหาทางออกด้วยตนเอง ที่ผ่านมามีชาวบ้านถูกคุกคามกำเนิดทางความคิด มีคนมาคิดแทน ปรากฏผลว่าขาดทุนล้มละลายซ้ำซาก พวกที่อยู่รอดมาได้คือพวกนอกวงจร ที่ทำตรงข้ามกับสิ่งที่รัฐบาลส่งเสริม โรงเรียนชุมชนอีสานได้รับการตั้งขึ้นมาเพื่อเป็นที่ยอมรับสำหรับรักษาใช้ของคนอีสาน สร้างจิตสำนึกให้ชุมชนเพื่อเป็นพื้นฐานในการพึ่งตนเอง นำชาวบ้านมาเรียนรู้ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกัน จนเริ่มเห็นผลในการเปลี่ยนวิถีชีวิตของชุมชนชนบท พวกเขาถูกกระตุ้นให้สร้างฝันว่าอยากเห็นอยากทำอะไรในพื้นที่ของตนเอง มีการวางแผนทำงานอย่างชาญฉลาด โดยให้ธรรมชาติช่วย โดยเรียนรู้ว่าธรรมชาติมีลักษณะอย่างไร ส่งผลไปสู่แนวคิดเรื่องเกษตรผสมผสาน เกษตรธรรมชาติ วนเกษตร โดยการปลูกพืชพันธุ์ไม้ที่มีอัตราการเติบโตต่างๆกัน มีประโยชน์ใช้สอยต่างกัน ไปพร้อมๆกัน และส่งผลเสริมกันและกัน ทำให้สามารถได้รับประโยชน์ตั้งแต่ปีแรกเรื่อยๆไป จนกระทั่งกลายเป็นมรดกติดแผ่นดินไว้เพื่อคนรุ่นต่อไป

ตัวชี้วัดความสำเร็จของการสร้างวิถีชีวิตใหม่คือ การนอนหลับฝันดี อิ่มปาก อิ่มท้อง และตัวที่ไวกมากที่สุดก็คือความรู้สึกกระชุ่มกระชวยอ่อนกว่าวัย พร้อมทั้งจะทักทายยิ้มแย้มกับเพื่อนบ้าน นี่คือ

ตัวชี้วัดคุณภาพชีวิตที่แท้จริงของคนไทย โดยคนไทย

ศ.นพ.ประเวศ วะสี ได้กล่าวสรุปว่า ผู้คนที่มาดูงานในวันนั้นมีความสุขซึ่งเกิดจากองค์ประกอบ 3 ประการคือ มิตรภาพระหว่างกัน การเรียนรู้ และการมุ่งทำประโยชน์เพื่อเพื่อนมนุษย์ สังคมไทยจะอยู่รอดได้ต้องมีการถักทอให้เกิดภาคีทางสังคม (social partnership) ทำให้มนุษย์ สังคม สิ่งแวดล้อมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

ย้อนกลับมาดูการทำงานของระบบราชการ คงต้องตั้งคำถามว่าเราสามารถสร้าง vision ที่ใช้ประโยชน์ได้เท่าเทียมกับที่ชาวบ้านใช้หรือไม่ เรามุ่งมั่นที่จะลุกขึ้นมาหาทางเลือกที่เหมาะสมกับเราเองหรือไม่ เราคิดกิจกรรมต่างๆ ที่ทำอยู่แบบองค์รวม สอดประสานเป็นเรื่องเดียวกันหรือไม่ เรามองทั้งผลระยะสั้นและผลระยะยาวของกิจกรรมที่ทำหรือไม่ เราจัดกิจกรรมต่างๆ ให้มาช่วยเสริมกันหรือไม่ เราตระหนักถึงความสำคัญของคนที่อยู่รวมกัน และพยายามที่จะสร้างชุมชนที่น่าอยู่สำหรับสมาชิกของชุมชนหรือไม่ เราเรียนรู้และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกันเพียงใด เราพยายามลงมือทดลองและเรียนรู้ด้วยตนเองหรือไม่ เรามีส่วนร่วมในการสร้างภาคีทางสังคมรอบตัวขนาดเล็ก และที่อยู่ไกลตัวออกไปหรือไม่

เป็นคำถามที่ต้องช่วยกันตอบ

แนวคิดและประสบการณ์

ในการดูแล สุขภาพ โดยชุมชน*

ผู้ใหญ่วิบูล เข็มเฉลิม

“ประสบการณ์ในการดูแลสุขภาพของผม เป็นประสบการณ์ที่ได้จากการทำวเนตรวเนตรนั้นไม่ใช่เรื่องของการทำกินเท่านั้น แต่เป็นเรื่องของการเรียนรู้ที่สำคัญ คือถ้าเราได้เรียนรู้อะไรที่มันเชื่อมโยงไม่ว่าสิ่งที่เกิดขึ้นกับตัวเองหรือกับใคร ปัญหาสุขภาพก็จะง่ายขึ้นในการแก้ไข และถ้าเรามีความเข้าใจต่อปัญหาสุขภาพของตัวเองได้ ก็จะเกิดการป้องกันตัวเองโดยไม่จำเป็นต้องปล่อยให้เกิดปัญหาแล้วมาจัดการ การเรียนรู้ทำให้เกิดการป้องกันโดยธรรมชาติเห็นความเชื่อมโยงระหว่างชีวิตกับสิ่งต่างๆ เพราะฉะนั้นการเรียนรู้สำคัญมาก บางทีเรามองว่าถ้าเป็นเรื่องของเศรษฐกิจก็แยกส่วนออกไปเลย จริงๆ แล้วเศรษฐกิจก็ทำให้เกิดปัญหาสุขภาพ คนรวยก็มีปัญหาสุขภาพ มีเงินไม่ใช่จะทำให้สุขภาพดีขึ้น ถ้าสิ่งแวดล้อมยังเป็นพิษ สิ่งแวดล้อมของผมไม่ใช่อากาศ น้ำ แต่หมายถึง

ทุกสิ่งที่เกี่ยวข้องกับชีวิตความเป็นอยู่ของเรา รวมทั้งมลพิษที่กระทบต่อจิตใจเราด้วย ประสบการณ์ของผมจากวเนตรคือ ทำให้ผมไม่มีปัญหาเกี่ยวกับการไม่มีกิน การที่เราได้อยู่กับต้นไม้หรือการได้เรียนรู้ชีวิตที่ได้สัมผัสกับธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ทำให้เราได้เห็นการเปลี่ยนแปลงมากมาย และที่สำคัญการเรียนรู้จากคำสอนในพระพุทธศาสนาที่ช่วยสอนอะไรให้เราอีกเยอะ ทำให้เราเข้าใจและเท่าทันกับสิ่งที่มากระทบเรา ปัญหาเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อมหรืออะไรก็ตามที่มากกระทบเราถ้าเราเข้าใจมันก็ป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาสุขภาพจิตได้

“เรื่องของคุณภาพเราไม่ได้มองแค่เรื่องโรคภัยไข้เจ็บ แต่มันหมายถึงเรื่องของความสุขที่เกิดขึ้น แล้วทำให้เรามีความมั่นคง ถ้าดูจากประสบการณ์เฉพาะสิบกว่าปีที่ผ่านมา ตัวผมเองเปลี่ยนแปลงไปมาก ไม่ว่าจะป็นเรื่องของสุขภาพทางกาย ร่างกายแข็งแรงดี การที่เราได้จัดการกับตัวเองเรื่องชีวิตความเป็นอยู่มันจึงมีผลตรงต่อสุขภาพการเจ็บไข้ได้ป่วยที่เกิดขึ้นน้อยลง”

ครูบาผาย สร้อยสระกลาง

“ เราต้องรู้จักหน้าที่ อย่างเกษตรกรต้องรู้จักหน้าที่ เราต้องทำให้ปัจจัย 4 เกิดขึ้น คือ ชุดสระเลี้ยงปลา ปลูกผัก กินอาหารให้ครบ นี่คือการปรับปรุงคุณภาพชีวิตของชาวบ้าน เป็นการสร้างรากฐานของชีวิตให้มียูมีกินได้ก่อน เหลือกินจึงขาย

“เราพยายามให้เกิดสุขภาพที่ดี คือเรามีกิน ไม่มีหนี้สิน ลูกหลานไม่ได้ไปขายแรงงาน มีความสุขใจ”

ครูบาสุทธินันท์ ปรัชญพฤกษ์

“ มุ่งถึงสุขภาพ เราต้องมองเป็นองค์รวม มันเป็นโครงสร้างรวม เราต้องมองถึงสุขภาพชุมชน สุขภาพของประเทศชาติ สุขภาพของโลก เราจะเห็นว่าฝรั่งเศษทดลองระเบิด

*ตัดทอนจากการเสวนา ในการประชุมเรื่อง “มิติใหม่ของการพัฒนาสุขภาพโดยชุมชน” วันที่ 7 ตุลาคม 2538 ณ โรงแรมรอยัลริเวอร์

ปรมาณู มีคนคัดค้านไปทั่วโลก เพราะมันกระทบถึงกันหมด เราจะพบว่าคุณภาพชีวิตของคนในโลกที่เจริญรุ่งเรืองมีความสุขกันจริงหรือไม่ มนุษย์สร้างรถมาเพื่อความสะดวกสบาย แต่พอพัฒนาไปพัฒนา มา กลับกลายเป็นความยุ่งเหยิงซับซ้อน เรามาดูแคลมหายใจก็มีปัญหาเสียแล้ว มนุษย์ต้องจ่ายค่าไถ่เพื่อเครื่องฟอกอากาศ เพื่อเครื่องปรับอากาศ

“ในชนบทเอง เราพบว่าสิ่งที่มาขอความช่วยเหลือจากใครคงยาก เราต้องคิด ต้องลุกขึ้นมาช่วยเหลือตัวเอง เราพบว่าชนบทกำลังถึงจุดจนมุมชะตากรรมของเพื่อนร่วมชาติเหมือนคนที่กำลังจะจมน้ำตาย เราไม่รู้ว่าจะหาทางออกอย่างไรปัญหาต่างๆซับซ้อน เราพยายามพูดคุยกันหาทางออกร่วมกัน และจับกระแสได้ว่ามันมีความคิดตรงกันในงานทุกงานที่จะพัฒนาวิถีชีวิตของมนุษย์ เราจะต้องสร้างความเข้าใจความตั้งใจร่วมกัน จึงจะนำไปสู่กิจกรรมและการพัฒนา ผู้นำชาวบ้านถามกันว่าเกิดอะไรขึ้นในชนบท การทำลายต้นทุนชีวิต การทำลายหากินโดยไม่คำนึงถึงต้นทุนของตัวเองสุดท้ายแล้วเราอยู่ไม่ได้ เราต้องมองถึงระบบนิเวศน์ เราต้องมองถึงความยั่งยืน ต้นไม้เป็นต้นทุนของชีวิต ซึ่งเอื้อต่อชีวิต ต้นไม้เป็นหัวใจหลัก เป็นคำตอบของเกษตรยั่งยืน

เราบอกว่าคุณต้องออกไปอยู่ท้องไร่ท้องนา แล้วสร้างผืนดินให้มีทุกสิ่งทุกอย่าง หน้าตาของที่ดินจะเปลี่ยนไป เราจะมีอาหาร มีร่มเงา มีรายได้ มีเงิน รูปแบบการส่งเสริมอาชีพการเกษตร ผิดพลาดมาตลอด ทำให้ชาวบ้านล้มละลาย ระบบนิเวศน์จะต้องมีส่วนสำคัญ รูปแบบของเราจะไม่เหมือนกับทางราชการ เราจะมีทางออกที่ชัดเจน มีเหตุผล

“โรงเรียนชุมชนอีสานที่เราสร้างขึ้นมา มีหลักการอยู่ว่า ถ้าคนจะอยู่ในอาชีพการเกษตร ต้องมีความพร้อม และมีใจสู้ ซึ่งในหมู่บ้านหนึ่งจะมีชาวบ้านที่พร้อมประมาณ 10-15 ครอบครัว เท่านั้นเอง เราจะต้องนำเขาเหล่านั้นมาบรรจุสำนึกใหม่ๆ ว่าอาชีพทางการเกษตร เป็นอาชีพที่มีความสุขที่สุด มีหลักการอย่างไร มีความสุขอย่างไร เราบอกว่าคุณต้องออกไปอยู่ท้องไร่ท้องนา แล้วสร้างผืนดินให้มีทุกสิ่งทุกอย่าง หน้าตาของที่ดินจะเปลี่ยนไป เราจะมีอาหาร มีร่มเงา มีรายได้ มีเงิน รูปแบบการส่งเสริม อาชีพการเกษตรผิดพลาดมาตลอด ทำให้ชาวบ้านล้มละลาย ระบบนิเวศน์จะต้องมีส่วนสำคัญ รูปแบบของเราจะไม่เหมือนกับทางราชการ เราจะมีทางออกที่ชัดเจน มีเหตุผล ระบบนิเวศน์ที่ดีขึ้นจะมีเกิด เกิดเป็นตัวชี้วัดความอุดมของผืนดิน นอกจากนี้ชาวบ้านจะต้องมาปรับความคิดกัน ความคิดจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงให้ทันยุคทันสมัย หลักการของโรงเรียนชุมชนอีสานมีอยู่ 5 ประการคือ เราจะใช้ภูมิปัญญาชาวบ้านเป็นฐานชั้นนำ ใช้ทำนอกรุโสเป็นผู้เสริมวิถีคิด และใช้เทคนิควิชาการเป็นตัวสานต่อการเรียนรู้ แล้วเราก็จะใช้สำนึกใหม่และความเข้าใจใหม่ๆ ของเราเป็นฐานปฏิบัติ ใช้การนอนหลับฝันดี อืม ปากอืมท้องเป็นตัวชี้วัด”

การทำให้คนมีสุขภาพดีถ้วนหน้า คือทำให้ทุกคนมีความฝัน เราต้องพึ่งตนเอง ทุกวันนี้คนเราไม่ค่อยพึ่งตนเอง การพึ่งตนเองจะทำให้เราพัฒนาไปเรื่อย เรามีคำขวัญว่า ฝันให้ไกล ไปให้ถึง วิธีการคือไปจัดพื้นที่ สร้างอาณาจักรของตนเอง เราต้องค่อย ๆ สะสมธรรมชาติ

ครูบาคำเตื่อง ภาษี

“ถ้าเราทุกคนอยู่ดีกินดี สุขภาพก็จะดีตาม แล้วสุขภาพจะดีขึ้นได้ก็เมื่อทุกคนมีความมั่นใจ ทุกวันนี้เกษตรกรไม่มีความมั่นใจพร้อมที่จะไปเป็นทุกอย่างที่ไม่ใช่เกษตรกร เกษตรกรจะมีความมั่นใจเมื่อมีการสะสมสิ่งแวดล้อม สิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งที่มีความหมายมากมาย ทุกวันนี้เราพึ่งพาเทคโนโลยีโดยเฉพาะเรื่องของการรักษา แต่ถ้าเราเอาเทคโนโลยีธรรมชาติมาใช้ เราก็ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายมากมาย และอย่างที่ हमอประเวศว่า การศึกษาที่แท้จริงเราต้องเปิดรับจากชุมชน และเรื่องของการทำให้คนมีสุขภาพดีถ้วนหน้า คือทำให้ทุกคนมีความฝัน ที่โรงเรียนชุมชนอีสานของเราเริ่มจากให้หมดศรีทธจากราชการก่อน บอกให้ชาวบ้านอย่าไปหวังพึ่งใคร เราต้องพึ่งตนเอง ทุกวันนี้คนเราไม่ค่อยพึ่งตนเอง การพึ่งตนเองจะทำให้เราพัฒนาไปเรื่อย เรามีคำขวัญว่า ฝันให้ไกล ไปให้ถึง วิธีการคือไปจัดพื้นที่สร้างอาณาจักรของตนเอง ไร่นาจะจัดสรรอย่างไร จะปลูกต้นไม้ไว้ที่ไหนเพื่อให้ร่มเงาบังแดดเราต้องค่อย ๆ สะสมธรรมชาติ ต้องสร้างระบบนิเวศน์ให้มาทำหน้าที่แทนเรา”

ปลายกระแส

การสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง เป็นแนวคิดใหม่ในการพัฒนาชนบท ที่ได้รับการกล่าวถึงมากขึ้นเป็นลำดับ จนกระทั่งได้มีการกำหนดรูปแบบที่เป็นรูปธรรมขึ้นในการวางกรอบแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8

การพัฒนาชนบทในรูปแบบที่เหมาะสม โดยการส่งเสริมให้ชุมชนมีโอกาสที่จะคิดเอง ผ่านกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง และหาหนทางที่เหมาะสมในการเผชิญหน้ากับปัญหาและแก้ปัญหาด้วยตัวเอง เป็นแนวทางที่จะช่วยให้ชุมชนเข้มแข็ง ยืนหยัดด้วยตัวเองได้ในระดับหนึ่ง ตัวอย่างจากหลายประเทศที่ได้ปรับแนวทางการพัฒนาชนบท ตัวอย่างจากบางชุมชนในชนบทของไทยที่พยายามแก้ปัญหาในแนวทางที่ได้เรียนรู้ด้วยประสบการณ์ของตนเอง ทำให้แนวทางใหม่ของการพัฒนาชนบทโดยเสริมความเข้มแข็งให้ชุมชน ยิ่งน่าสนใจ

เมื่อไม่นานมานี้ สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุขก็ได้ร่วมจัดการประชุมเรื่อง "มิติใหม่ของการพัฒนาสุขภาพโดยชุมชน" มีข้อ

คิด มีเรื่องราวที่น่าสนใจมากมายจากการประชุมวันนั้น ทั้งองค์ความรู้และทัศนะที่น่าสนใจจากการบรรยายของ ศ.นพ.ประเวศ วะสี ประสบการณ์จริงของผู้นำชุมชนในชนบท ประสบการณ์ร่วมจากผู้ที่ได้เข้าไปสัมผัส ร่วมทำงานกับชาวบ้าน กับชุมชนต่างๆ

ในเรื่องของสุขภาพ ถ้าเราคิดแบบแยกส่วน ทำให้มุ่งไปเรื่องหมอ ยา และเทคโนโลยี นอกจากแก้ปัญหาไม่สำเร็จแล้ว ยังต้องเสียเงินทองมากมาย จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องคิดแบบเชื่อมโยง โดยเอาคนเป็นตัวตั้ง คิดเชื่อมโยงไปถึงครอบครัว ชุมชน ชุมชนต้องรวมตัวกัน เรียนรู้อย่างมีปฏิสัมพันธ์ จะทำให้ชุมชนเข้มแข็ง ซึ่งนำไปสู่การแก้ปัญหาทางสุขภาพและปัญหาอื่นๆ ได้

นั่น จึงเป็นที่มาของ "ฉบับกระแส" ฉบับนี้ ที่ได้ตัดทอนบางส่วนของที่น่าสนใจจากการประชุมดังกล่าวมานำเสนอ เพื่อแนวคิดและประสบการณ์ต่างๆนั้น จะได้ผ่านการพินิจจากแวดวงสาธารณสุขในขอบข่ายกว้างขึ้น และนำไปสู่กระบวนการความคิดที่หลากหลายขึ้น

ที่ปรึกษา

ศ. นพ.วิฑูร แสงสิงแก้ว
ศ. นพ.ประเวศ วะสี
ศ. นพ.วิจารณ์ พานิช

ผู้อำนวยการ

นพ.สมศักดิ์ ชุณหรัศมิ์

บรรณาธิการ

นพ.ชูชัย ศุภวงศ์
นายปณิธาน หล่อเลิศวิทย์

คณะบรรณาธิการ

นพ.สุวิทย์ วิบุลผลประเสริฐ
นพ.อนุวัฒน์ ศุภชุตกุล
นพ.อำพล จินดาวัฒนะ
นพ.วิฑูร พูลเจริญ
นพ.ยงยุทธ ขจรธรรม
นพ.วีโรจน์ ตั้งเจริญเสถียร
นพ.สุภกร บัวสาย

"ฉบับกระแส" เป็นจดหมายข่าวรายเดือน จัดทำโดยสถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข มีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสาร ความรู้เกี่ยวกับการวิจัยระบบสาธารณสุข และการดำเนินงานของสถาบันฯ

"ฉบับกระแส" ยินดีที่จะเป็นสื่อกลางในการเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสาร ขององค์กร หน่วยงานต่างๆ ที่มีเนื้อหาสอดคล้องเกี่ยวเนื่องกับระบบสาธารณสุข โดยสามารถส่งข่าวสารต่างๆ ได้ที่ **บรรณาธิการ "ฉบับกระแส" สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข** ตามที่อยู่ใกรอบจดหมายเพื่อการจัดส่งด้านล่างนี้

ฉบับกระแส

จดหมายข่าวสถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข

ชำระค่าฝากส่งเป็นรายเดือน
ใบอนุญาตที่ 4/2537
ปทผ. ตลาดขวัญ

อบ

นางสาวดวงพร เฮงบุณยพันธ์

สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข

ชั้น 2 อาคารศูนย์พัฒนาการแพทย์และสาธารณสุข ช.ทิมแลนด์ ถ.งามวงศ์วาน อ.เมือง นนทบุรี 11000

เหตุขัดข้องนำจ่ายผู้รับไม่ได้
เจ้าหน้าที่ไม่ชัดเจน
ไม่มีเลขที่บ้านตามเจ้าหน้าที่
ไม่ยอมรับ
ไม่มีผู้รับตามเจ้าหน้าที่
ไม่มารับภายในกำหนด
ตาย
เลิกกิจการ
ย้ายไม่ทราบที่อยู่ใหม่
เลขที่บ้านไม่ถึง
บ้านรื้อถอน
เลขที่ขาดหายไป
อื่นๆ
ลงชื่อ